

Hallituksen vastaukset arviointikertomuksessa vuodelta 2023 esitettyihin havaintoihin

Talouden seuranta

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta painottaa, että talouden seuranta ja analysointia on pidettävä esillä kaikessa päätöksenteossa. Kunnan velkamäärä on edelleen huomattava ja talouden volyymien pienentyessä tunnusluvut ja niiden analysointi on yhä tärkeämpää.

Vastaus:

Talouden seurannasta annetaan vuosittain ohjeet taloudenhoito-ohjeissa. Talouden seuraaminen on jokaisen esihenkilön vastuulla. Johtoryhmä käy kuukausiraportit eli talouden seurannan läpi aina raportin valmistuttua. Osavuosikatsauksiin tehdään selostukset. Osavuosikatsaus menee hallituksen kautta tiedoksi valtuustolle. Lautakunnat ja hallitus saavat tiedokseen kuukausiraportit.

Sisäinen tarkastus, valvonta ja riskienhallinta

Arviointikertomuksen suositus:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että palvelualueen johtajat tarkastavat kaikki alaistensa päätökset vuosittain. Tällä turvataan hyvän hallintotavan toteutuminen palvelutuotannossa. Tarkastuslautakunta katsoo, että on tarpeellista tuottaa valtuustolle tiedoksi palvelusopimuksen sisältöä ja kustannusvaikutusta esimerkiksi vuoden 2024 osalta. On myös tärkeää, että valtuustolla on toteutuneisiin kustannuksiin liittyvää faktatietoa sen tehdessä aikanaan päätöstä mahdollisten optiovuosien käytöstä.

Vastaus:

Talous- ja hallintojohtaja antaa vuosittain ohjeen sisäisestä tarkastuksesta. Ohjeessa kerrotaan kaikkien yhteiset tarkastuskohteet. Niiden lisäksi jokainen esihenkilö tekee tarkastuksia sopivaksi katsomassaan laajuudessa. Vuosittainen pakollinen tarkastuskohde kaikille esihenkilöille, joilla on alaisia, on ollut alaisten päätösten läpikäynti.

Palvelusopimuksella tässä tarkoitetaan monitoimikeskus Sillan palvelusopimusta. Sen raportointi on elinympäristölautakunnan osassa.

Ennakoarviointi ja toiminnan suunnittelu

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että vaikutusten ennakoarviointeja tehdään vastaisuudessakin. Lautakuntia tulee pitää ajan tasalla talousarvion

toteutuman kehityksestä vuoden aikana ja tehdä tarvittavat korjaustoimenpiteet ajoissa. Talousarviosta on tärkeää kehittää sellainen, että se vastaa mahdollisimman hyvin todellisia kustannuksia. Muutostalousarviot pitäisi tuoda valtuustoon mahdollisimman pian asioiden tullessa ajankohtaiseksi. Alibudjetointia tulee välttää hyvällä toiminnan suunnittelulla ja asiantuntevalla ennakkoarvioinnilla.

Vastaus:

Vaikutusten ennakkoarviointiin tulee uudet ohjeet vuoden 2024 loppuun mennessä. Niiden myötä jatketaan arviointien tekoon kannustamista. Samassa yhteydessä uusitaan myös yritysvaikutusten arviointilomake.

Hallintopalveluiden asioissa vuoden aikana vaikutusten ennakkoarviot on tehty jäähalliyhtiön rahoituksesta. Lisäksi hallintopalvelut on osallistunut oppilaskuljetusten järjestämisen vaikutusten arviointiin.

Lautakunnat saavat tiedot talousarvion toteutumisesta kuukausiraporteissa. Molemmille lautakunnille ja hallitukselle raportoidaan samanlaisella taulukolla ja samanlaisella pykälällä. Tavoitteena on varmistaa, että kaikilla on riittävä tieto toimialan talouden tilasta.

Talousarvio tehdään aina mahdollisimman realistisesti. Käytännössä ei pysty kuitenkaan ennakoimaan kaikkea vuoden aikana tapahtuvaa.

Muutostalousarvioita on pakko tehdä. Osa muutostalousarviossa päätettäväksi tulevista asioista ovat sellaisia, että määrärahan pienuus on havaittu jo aiemmin, mutta on yritetty löytää keinoja saada vaje katettua palvelualueen sisällä. Jos tämä ei onnistu, niin joudutaan myöntämään lisämääräraha. Muutostalousarvioon tulevat asiat kootaan vuoden aikana muutamaaan muutostalousarvioon mieluummin, kuin otetaan joka kokouksessa esille yksittäinen asia.

Investointihankkeet, menojen kirjaaminen ja määrärahat

Arviointikertomus:

Investointihankkeissa on tärkeää, että kaikki ko. hankkeeseen liittyvät menot kirjataan hankkeen investointimenoksi, eikä osaa kuluista kirjata käyttötalousmenoiksi. Usealle vuodelle ajoittuvissa investoinneissa tulee huomioida, että valtuusto myöntää talousarviossa määrärahan vain talousarviovuodelle. Mikäli hanke etenee niin, että ko. vuodelle varattu määräraha ei riitä, pitää lisämäärärahapäätös valtuustolta saada ennen kuin sitovia päätöksiä esim. urakoista voidaan tehdä.

Vastaus:

Investointimenojen kirjaamisesta ostolaskuilta investoinnin kuluksi pätee ostolaskujen kirjaamisesta annetut yleiset ohjeet. Yleisten ohjeiden mukaan ostolasku kohdennetaan ajallisesti sille kuukaudelle kuluksi, kun työ tai tavara on vastaanotettu. Ostolaskun tiliöintimerkinnät hyväksyy ostolaskun hyväksyjä. Tiliöintimerkintä kohdistaa ostolaskun joko käyttötalouden kustannuspaikalle tai investoinnin kohdenumerolle. Ostolaskun hyväksyjä vastaa oikeasta tiliöintimerkinnästä investointikohteille.

Yleiset ostolaskujen tiliöntiohjeet ja laskun hyväksyjän vastuu on ohjeistettu vuosittaisessa talousjohtajan antamassa taloudenhoito-ohjeessa. Lisäksi laskentapäällikkö on antanut erillisen ohjeen "Investointimenoksi kirjattavien kulujen erillisohje". Tässä ohjeessa määritellään millaiset kulut ovat kirjanpitolain ja kuntaliiton yleisohjeen mukaisesti hyväksyttäviä investointikuluja. Tätä ohjetta tulee investoinnista vastaavan henkilön noudattaa investointimenoja kohdennettaessa investointihankkeille.

Investoinnin tullessa valmiiksi, laatii investointihankkeesta vastaava henkilö lomakkeen "Investoinnin valmistuminen", johon merkataan kaikki investointihankkeen menot ja mahdolliset avustukset. Lomakkeen allekirjoittaa hankkeesta vastaava henkilö. Lomakkeen allekirjoittaminen tarkoittaa, että hanke on lopullisesti valmis, kaikki sille kuuluvat laskut on saapuneet ja hyväksytyt, eikä menot sisällä ylimääräisiä tai vääriä kirjauksia tai ostolaskuja. Lomake toimii perusteena pääkirjanpidossa investoinnin aktivoimisella taseeseen ja poistolaskennan aloittamiseen. Tämän jälkeen investoinnille ei kirjata enää uusia laskuja.

Investointihankkeet, kokonaiskustannusarvio ja määrärahat

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta suosittaa kirjaamaan useampivuotisissa investointikohteissa talousarvioon kokonaiskustannusarvion sekä jo toteutuneet kustannukset. Mikäli lautakunta näkee tarpeelliseksi siirtää hyväksytyt investointien työsuunnitelman sisällä määrärahoja kohteelta toiselle, pitää perustelut kirjata lautakunnan päätökseen. Tarkastuslautakunta suosittaa kirjaamaan useampivuotisissa investointikohteissa talousarvioon kokonaiskustannusarvion sekä jo toteutuneet kustannukset.

Vastaus:

Jatkossa kirjoitetaan investointiosaan näkyviin kokonaiskustannus hankkeissa, joihin sen saa laitettua. Toteutuneista kustannuksista joutuu talousarviovaiheessa laittamaan arvion, koska todelliset kunkin vuoden kulut selviävät vasta tilinpäätöksessä.

Hallintopalvelut, joukkoliikenne

Arviointikertomus:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kunta tukee joukkoliikenteen käyttöä. Lautakunta pitää myös tärkeänä sitä, että neuvotteluja liikennöitsijän ja naapurikuntien kanssa ylläpidetään.

Vastaus:

Säännöllinen yhteydenpito Tampereelle liikennöivään liikennöitsijään ja yhteydenpito naapurikuntiin jatkuu edelleen. Kunta tukee joukkoliikenteen käyttöä resurssiensa rajoissa.

Konserni

Arviointikertomus:

Kunnan väkiluku on vuoden 2023 aikana kasvanut aikaisemmasta. Tarkastuslautakunta näkee kasvumuutoksen positiivisena asiana ja pitää tärkeänä, että väkiluvun kasvua tuettaisiin vuokra-asuntotuotannolla. Tarkastuslautakunta kannustaa konserniyhtiöitä miettimään vuokra-asuntotuotannon lisäämistä.

Vastaus:

Uuden vuokratalon rakentamisesta on tehty myös valtuustoaloite. Vastausta siihen ei ole valmisteltu, sillä ensin valmistellaan /toteutetaan Ki Oy Hämeenkyrön Jokimetsän omistusjärjestely ja kunta ostaa koko osakekannan.